

IPARFEJLESZTÉSÜNK ÚJ ÚTJA

ARPOPOLITIKÁNKAT az iparfejlesztési kedvezmények megadá-
nál hosszú időn keresztül az a szempont vezette, hogy vajjon
olyan iparág meghonosításáról van-e szó, amely behozatal kikü-
szöbölésére alkalmas? Az utóbbi években e gyakorlat némi inga-
dozást mutatott és az alapelv már nem érvényesült olyan egyöntetű-
séggel, mint annakelőtte. Agrártermelésünk feleslegeinek külföldön
értékesítése számos viszonylatban attól vált függővé, hogy ellentétel-
ként vásárolunk-e iparcikkeket. Az ipari behozatal kereteit erre tekin-
tettel már csak óvatosan lehetett összébbhúzni, sőt hovatovább gon-
doskodni kellett újabb behozatali lehetőségek biztosításáról. Ennek
a szükségességnek az lett a következménye, hogy iparcikkbehozata-
lunk növekedni kezdett. Az 1934. évi 92.2 millió pengőről 1937.
évre már 126 millió pengőre emelkedett, noha a gyáripari termelési
képesség kihasználásának a mértéke 1936-ban is csak 61 százalé-
kos volt.

E folyamat ellenére is létesültek újabb iparvállalatok. A belső
fogyasztás és az ipari kivitel növekedése lehetővé tette a termelés fokoza-
sát, sőt újabb gyártási ágazatokra is berendezkedhettünk. Ezeknél
az újabb alapításoknál azonban már mérlegelni kezdték iparpoliti-
kánk irányítói azt is, hogy a létesülő vállalatok munkája nem gátolja-e
majd a szükséges behozatalt és általában hasznot hajtó-e a nemzet-
gazdaságra? Az iparfejlesztés évei során ugyanis olyan főleg kisebb
vállalatok is létesültek, amelyek munkásfoglalkoztatás, termelési érték
vagy nemzetgazdasági biztonság szempontjából nem voltak jelentősek.
A behozatalt a maguk területén mégis lehetetlenné tették vagy leg-
alább is megnehezítették és azt sem árban, sem minőségben pótolni
nem tudták. A mérlegelés némi nehézséggel járt, mert még nem
alakult ki egységes irányelv arra, hogy melyek legyenek a feltétlenül
megvédendő iparágak és mely területeken lehet az ipari jellegű behoza-
tálnak az eddiginél tágabb teret engedni. A kérdés eldöntése igen
fontos. Gyáriparunk továbbfejlesztésének szükségessége nyilván-
való mindazok előtt, akik gazdasági adottságainkat ismerik. Nem
kétséges az sem, hogy iparfejlődésünk fordulópont előtt áll. A fogyasz-
tási javak gyártási területe úgyszólván teljesen kiépült és a félkészárúk
előállításánál is inkább már csak hézagok vannak. Gyáriparunknak
a jelenlegi keretekben alig okozna nehézségeket e hézagok kitöltése.
A továbbfejlődésnek mindezek ellenére nemcsak a szükségessége van

meg, hanem a lehetősége is.¹ Ezeknek a lehetőségeknek a kihasználására csak akkor van mód, ha a vállalkozás ismeri az ipartámogatás feltételeit, valamint azokat a szempontokat, amelyek megszabják, hol érvényesülhet a behozatal és mely iparágak véдетnek meg a jövőben is.

Az ipartámogatás új feltételeit Imrédy Béla miniszterelnök körvonalozta a képviselőházi bemutatkozó beszédében: mit jelent az illető iparág a nemzeti jövedelem fokozása szempontjából, a termelvények értékének milyen százalékát képezi a munka és milyen hányadát a belföldi nyersanyag. Nemzetgazdasági, szociális és termelési szempontok találkozása szabja meg tehát a jövőben iparpolitikánk irányát. Érdemes közelebből megnézni miképpen illeszkednek be iparunk, illetve annak egyes ágazatai jelen helyzetükben e keretekbe és ezen az alapon melyek a további fejlődés adottságai.

A nemzeti jövedelemben az ipar számottévő hányaddal részesedik. Konkoly Thege Gyula számításai szerint Magyarország nemzeti jövedelmének 1936-ban 35385.576 pengőnyi összegében a gyáripár tétele 1.078.039 pengőt vagyis 31-6 százalékot tett ki. Ezt a hányadot állandó fejlődéssel érte el. A Matolcsy-Varga számítások az árváltozások kikapcsolásával lehetővé teszik a fejlődés szemléltetését s így tekintve a nemzeti jövedelem gyáripari termelésből származó részének indexe 1924—25-ben 88-9 volt és 10 év leforgása alatt 119-8-ra növekedett. A fejlődés tehát majd 35 százalékos volt ez idő alatt és azóta is tovább haladt útján.

Nehéz volna pontosan megfelelni arra, hogy a nemzeti jövedelemnek a gyáripari termelésből származó része mennyire fokozható. A termelés növekedésének van lehetősége és a további iparfejlesztés szintén biztató kilátásokat ad. Az áralakulás viszont hanyatló irányzatú és a gazdaságpolitika ezt a folyamatot erőteljesen támogatja, sőt kikényszeríti. Valószínű tehát, hogy e két tényező egymást a közeljövőben kiegészíti, ami azt is jelzi, hogy gyáripárunknak a nemzeti jövedelemben való részesedése állandónak ígérkezik, csak csekély kilengés várható. Az egyes iparágaknak a nemzeti jövedelemben való részesedését tulajdonképpen két szempontból kell nézni. Egyik az, hogy az egyes iparágak milyen mértékben nemzeti jövedelem-képző képességűek, vagyis termelésük teljes értéke hány százalékkal haladja meg a nyers és segédanyagok árát, valamint a gépi berendezés leírásait. Ez a szempont főleg a jövőre nézve fontos. Megmutatja, hogy melyik iparág érdemes támogatásra akkor, ha a nemzeti jövedelem fokozására gyakorolt befolyás az alapja a mérlegelésnek. A másik szempont nem kevésbé fontos. Arra tekint, hogy az egyes iparágak jelenleg összességükben mennyivel részesednek a nemzeti jövedelemben. A két rangsor lényegesen különbözik egymástól és ez mutatja, hogy a nemzeti jövedelemhez való hozzájárulás szempontja csak az új alakulás elbírálásánál lehet döntő, a jelen helyzetet nem irányíthatja.

A nemzeti jövedelem-képző képességet nézve a következő rangsort mutatják az egyes iparágak: Kő-, agyagipár 64,7, gépgyártás 63,7, papír- 47,4, vegyészet- 44,7, textil- 42, vas- és fém- 40,2, ruhá-

¹ Kecő: A magyar gyáripár jövője. Magyar Szemle, 1938. febr. sz.

zati- 39,2, fa- és csont- 36,73 bőr- és sörté- 3,47, végül pedig élelmezési ipar 34 százalék.

Hangsúlyoznunk kell, hogy ezek az arányszámok nem használatételek, hiszen bennük foglaltatnak még a munkabérek, adók, költségek stb.

Az egyes iparágaknak a nemzeti jövedelemben való részesedésük vagyis a második szemszög rangsora, az élelmezési iparral (270 millió pengő) kezdődik. Utána a textilipar következik (219 millió) sorban utolsó pedig a fa- és csontipar (25 millió), továbbá a papíripar (22 millió pengő). Megmutatja ez a rangsor tehát, hogy hol lehet szükség esetén a lebontást megengedni anélkül, hogy annak a nemzeti jövedelmünk mértékére súlyosabb kihatása volna. Persze mindezek a számok, melyeket itt felsorakoztatunk, csak gyűjtőtételek és az említett iparágak, valamint ipari csoportok a kisebb iparok egész sorát ölelik magukba, amelyek a gyűjtőadattól esetleg eltérő képet mutatnak.

A munkának a termelvények értékében való részesedése az ipar-támogatás szociális feltételét jelenti. Ennek a feltételnek is két arca van: a munkáslétszám és a kifizetett munkabér. A gyáripar megteremtésének egyik legfontosabb célja az volt, hogy a népfeleslegeket felszívja. E feladatának a magyar ipar a lehetőségek keretei között eddig is megfelelt, de a vele szemben támasztott követelmények még nagyok. A mezőgazdasági népesség jelentős rétegének kell még munkát biztosítania, különben a szociális feszültség véglegesen el nem ernyedhet. A jövőt tekintve tehát sorsdöntő, hogy elsősorban azok az iparok fejlődjenek, illetve honosodjanak még meg, amelyek a legnagyobb számban foglalkoztathatnak munkásokat. Ennek lehetőségét legjobban az mutatja, hogy 100.000 pengő termelési értéket hány munkás állít elő Magyarországon. Az így alakuló rangsor a következő: Faipar 20, ruházati ipar 16, gépgyártás 14, vas-, fém-, textilipar 13, papíripar 10, bőr- és fémiparban 9, vegyipar 6, élelmezési ipar 4 munkás. Hozzá kell fűzni azonban, hogy ez adatok értékelésénél a szociális és termelékenységi szempontok összeütköznek. Utóbbi azt kívánja, hogy minél kevesebb munkás minél nagyobb értéket állítson elő, míg előbbinél a több munkás foglalkoztatása a lényeges. E két irányelv összeegyeztetésére van szükség iparpolitikánkban.

A foglalkoztatásnál nem kevésbé lényeges az, hogy az egyes iparágak, mennyi munkabért, illetve személyi költséget viselnek. Ez az adat —1936. év alapján számítva — már nemcsak a munkáslétszámtól függ, hanem jórészt a munkabérek, fizetések mértékétől.

A termelés értékének	a munkabér	a személyzeti fizetés
kő- és agyagiparban.....	23·1 százalék	4·7 százalék
gépgyártásnál	19·7 „	6·4 „
ruházati iparban	17·9 „	4·1 „
vas- és fémiparban	16·6 „	3·0 „
fa- és csont „	15·1 „	3·2 „
textil „	11·6 „	3·7 „
papír „	10·9 „	4·4 „
bőr-, sörté-, stb. „	9·7 „	5·1 „
vegyszeri „	7·1 „	7·1 „
élelmezési „	3·9 „	2·7 „

A munkabéradatokat persze befolyásolja az, hogy tanult vagy tanulatlan munkásokkal, kevesebb vagy több géppel dolgozik-e a vállalat. Szembetűnik, hogy a munkabér és egyéb fizetésekre fordított összegek között néhol relativ aránytalanság van. A magyar vegyészeti ipar ugyanannyit fordít munkabérre, mint fizetésre. Hasonló aránytalanság tapasztalható az élelmezési, bőr- és sörteiparoknál. A termelés értékében való részesedést tekintve pedig azt látjuk, hogy egyes iparágakban, illetve valószínűleg csak egyes vállalatoknál e téren abszolút túlméretezettség is mutatkozik. A tisztviselői költségeknek túltengése a tapasztalat szerint nem a kisebb hatáskörű alkalmazottak munkájának a díjazásánál jelentkezik, hanem inkább a vezető kategóriáknál. Itt nemcsak fizetésben, hanem létszámban is előfordulnak túlzások, amelyeknek a lefaragása, nemcsak a szociális kiegyenlítődésszemponjtjából volna hatásos cselekedet, de az érdekelt vállalatok jövedelmezőségét is megjavíthatná.

A munkabér viszonylatában szintén akad bőven tennivaló. E területen a gyáripari fejlődés elmúlt 17 éve során sajnos igen kevés a haladás. Az egy munkásra eső átlagkereset 1921-ben évi 522 pengő volt, míg 1937-re 1150 pengőre emelkedett. E látszólagos fejlődés vásárlóerőre átszámítva azt mutatja, hogy semmi javulás nem következett be. 1921-ben ugyanis a reálkereset, vagyis a vásárlóerőre átszámított munkabér munkásonként 1176 pengőt tett ki, 1937-ben pedig a névleges munkabér fentemlített emelkedése ellenére is annak vásárlóereje nem tett ki többet 1122 pengőnél, vagyis jóval kevesebbet az 1921. évi állapotnál. Igaz ugyan, — és erről nem szabad megfeledkezni — hogy időközben nagyobb szerephez jutottak a tanulatlan munkások, napszamosok és ez az átlag képét megváltoztatja. Ha tehát az egyes munkakategóriák fizetését állítanók szembe, akkor bizonyára jóval kedvezőbb eredményre jutnánk. E mellett szól az is, hogy 1921-ben a gyáripari termelés értékének mindössze 7.3 százalékát, míg 1937-ben 10.9 százalékát tette ki a munkabér. Mégis az ipari munkásság fogyasztókéességének további növelése komoly szociális érdek. Ez nem lehet közömbös a hazai iparcikkfogyasztás szempontjából sem, hiszen az ipari munkásság számbelileg egyre fokozódó jelentőségű rétege a magyar népességnek.

Ha tehát az ipartámogatás szociális feltételeinek a körülményeit tisztázó adatokat összefoglaljuk, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy a munkabéreknél tovább kell haladnia annak a folyamatnak, amely a minimális bérek megállapításával megindult. Ez a munkabérekkel kapcsolatos szociális követelményeket a létesülő új vállalatoknál már eleve biztosítja. A tisztviselői fizetések terén, azok globális tételeinek a munkabérek globális tételeivel összhangbáhozatala megoldható feladat, ami persze nem jelentheti, hogy a túlméretezettség megszüntetése esetleg a másik oldalán csapjon túlzásokba, A tisztviselői fizetésekből és a létszám belső struktúrájában — már ahol szükséges — szintén törekedni kell a kiegyenlítődéssre. Mindez persze a gyáripar autonóm hatáskörébe tartozik és inkább a meglévő helyzet megjavítása mintsem az iparfejlesztés további menete szempontjából fontos.

A munkásfoglalkoztatás mértéke azonban már az ipartámogatást tekintve lényeges. A cél az, hogy minél több munkással minél nagyobb értéket termeljen a létesülő vállalat. A közölt adatok tanúsága szerint a faipar, ruházati ipar, gépgyártás, vas-, fém-, textil- és papíriparok állanak az e szempontból kijelölt rangsor élén. Természetesen nem elég csak a meglévő iparokat megvizsgálni, hiszen ezek jórészt telítettek. Fontosabb az új iparágak megteremtése. A fogyasztási iparok nagyjából kiépültek már. Most a nyersanyaggyártó iparok megteremtésén a sor, amelyek pedig a fogyasztási iparokénál jórészt kisebb munkáslétszámmal állítják elő termékeiket. Éppen ezért a meglévő iparok munkásfoglalkoztatásának és munkabérhányadának adatai a jövő szempontjából inkább csak annyiban jelentősek, hogy megmutatják, van-e visszasság, hol kell a helyzeten változtatni és melyek azok az iparágak, amelyek munkaterületén — ha választásra kerül a sor — inkább lehet a behozatalnak utat engedni.

Milyen hányadát képezi a belföldi származású nyersanyag a termelvény értékének: ez is fontos feltétele az új ipartámogatási politikának. Ezen a téren egyelőre nem lehet kialakult helyzetről beszélni. A belföldi nyersanyagforrások feltárása csak most indult meg. A hazai agrárgazdaságnak nyersanyagtermelésre való átállítása szintén kezdeti stádiumban van, határozott eredmények csak egyes esetekben mutatkoznak. Az ipari nyersanyaggyártás ugyancsak a kísérleteknél tart és ezek is egyelőre inkább a segédanyagoknál, mint az alapanyagoknál mutatnak sikereket. Így tehát, ha az új ipartámogatás feltételévé tesszük a belföldi nyersanyagoknak minél nagyobb mértékben való felhasználását, akkor elsősorban ezeknek a nyersanyagoknak a feloldozó gyáripár rendelkezésre bocsátását kell biztosítani.

A belföldi nyersanyagok felhasználása terén a kezdeti stádium ellenére is vannak a gyáripárnak méltányolható eredményei. A fejlődés menetét elég hiven vázoljuk, ha megemlítjük, hogy a magyar gyáripár által felhasznált nyers- és segédanyagoknak, valamint félgymártmányoknak 1921-ben még kb 50 százalékát, 1930-ban már csak 30 százalékát, 1936-ban alig több mint 20 százalékát és 1937-ben pontosan 18.5 százalékát tette a külföldi eredetű nyersanyag, segédanyag és félgymártmány. Ezt a fejlődést persze nem szabad még túlzott elragadtatással nézni, mert főleg a félgymártmányok tételénél mutatkozik az erős apadás. A nyersanyagoknál inkább az ipari gyártásúak, valamint egyes textilanyagok terén lett egészségesebb a helyzet.

Ha az egyes iparágak nyersanyaghelyzetét ily szempontból nézzük, akkor azt látjuk, hogy néhánynál a nyersanyagszükségletet nem is kell figyelembe venni, mert teljesen a hazai talajon állanak, mint például az élelmezési ipar. Mások csak félgymártmányokkal dolgoznak, melyeket túlnyomórészt a hazai ipar állít elő, így a ruházati, gépgyártó és sokszorosító iparok. A külföldi és belföldi nyersanyagok (segédanyagok és félgymártmányok) felhasználási viszonyzáma az egyéb iparágaknál kb. a következőképpen alakul: vas- és fémipar 1: 3.7, ruházati ipar 1: 3.6, textilipar 1: 3.8, kő-, agyagipar 1:17, bőr-, sörteipar 1:1.6, papíripar 1:0.8. A helyzet tehát korántsem kedvezőtlen és még jóval kedvezőbbé tehető.

A nyersanyaggazdálkodás lehetőségeit vizsgálva körülbelül következő eredményekre juthatunk. A textilipar összesen 73 millió pengős (1936. évi adatok) nyersanyagszükségletéből eddig idehaza fedezett 14 millió pengő értékűt. Ez az összeg további 35 millió pengőnyivel megnövelhető volna. A növényi olaj- és szappanipar 16 millió pengős nyersanyagszükségletéből eddig mintegy 6.5 millió értékűt külföldről vásárolt, aminek mintegy 60 százaléka idehaza lesz fedezhető. A bőripar 30 millió pengős nyersanyagszükségletének 38 százaléka belföldi eredetű, ami aligha növelhető meg jelentősebben. A papíripar kb. 12 millió pengőért használ nyersanyagot, amiből mindössze 2 millió pengőt tesz ki a belföldi gyártású hányad. Ez az arány erősen megjavítható és — ha a kísérletek sikerülnek — a behozatal nagyobbik része nélkülözhető lesz.

Csak néhány iparág nyersanyaghelyzetét rögzítettük le itt és ebből is megállapítható, hogy sok a tennivaló. Az ipartámogatásnak tehát, az ipari nyersanyaggyártás minél erősebb kiterjesztésére kell törekednie, mert ez adja meg a magyar iparnak a biztos alapot. Ugyanekkor természetesen az agrárjellegű nyersanyagtermelést is minden eszközzel segítenie kell. A meglévő iparágaknál pedig a hazai nyersanyagra való átállítás szorgalmazása szükséges. Ebben bizonyosan nem is lesz hiány.

MINDEZEKET A KÖRÜLMÉNYEKET összefoglalva ^ nagyjából kialakul a magyar ipar további fejlődésének az iránya. Új iparágak meghonosítása, meglévő iparágak kiépítése elsősorban azt a célt szolgálhatja, hogy a minden szempontból tekintve életképes iparokat kiegészítse. Magyarán szólva ez annyit jelent, hogy az életképes fogyasztási cikkek gyártó iparokat segéd- és nyersanyagot, illetve félgyártmányt előállító iparokkal kell kiegészíteni. Ezek az iparágak lehetőleg minél erőteljesebben álljanak meg a magyar földön.

Melyek az életképes iparok: erre felelnek a fentebb jelzett körülmények. Megjegyezzük, hogy a kérdésnek ilyen formában történt feltevése nem egészen helyes. Minden iparág életképes lehet Magyarországon, még akkor is, ha nyersanyagban (pl. pamutipar) teljesen külföldre utalt és ez azon fordul meg, hogy termékeiből milyen mennyiséget tud előállítani, illetve elhelyezni. A tömeggyártás a versenyképesség alapja, ami konkrétan az áralakulásban mutatkozik meg. Úgy érezzük, hogy ennek a feltételnek ugyancsak szerepelnie kell majd az ipartámogatás követelményeinek a sorában.

Mégis, ha életképességről szólnunk kell, ezt csak oly formában tehetjük, hogy a felállított követelményeknek kevésbé megfelelő iparágakat tekintjük kevésbé életképeseknek. Ez a minősítés persze erőszakolt. Csak azért került szóba, mert egyes esetekben — ezt fentebb már említettük — külföldi iparcikkbehozatalnak teret kell engedni és ezért meg kell fontolni, hogy e térnyitás hol, mely területen jár a nemzetgazdaságra a legkisebb áldozattal. Így szemlélve az agyagipar, a gépgyártás, a vas- és fémipar, a textilipar vannak a legkedvezőbb helyzetben. A papíripar rangsorhelyzete erősen megjavulhat a nyersanyaggazdálkodás megjavításával, hasonlóképpen a

vegyiiparé is, különösen ha sikerül munkabérkvótájukat és foglalkoztatási képességüket megjavítani. A bőripar e szempontokból tekintve, kevésbé kedvező helyzetű. Igen érdekes, hogy a legmagyarabb és legnagyobb ipar, az élelmiszerek előállítása, foglalkoztatás, munkabér és nemzeti jövedelem-képzést tekintve egyaránt a legkedvezőtlenebb helyen áll az iparágak között.

Ismételten említettük, hogy egyes fogyasztási cikkeket gyártó iparok kiépültek, sőt néhol a túltermelés jelei mutatkoznak. Vannak iparágak, amelyek a most lefolyt konjunktúra csúcspontján sem tudták üzemi képességüket teljes mértékben kihasználni. E helyzetből azt a következtetést kell levonnunk, hogy ilyen esetekben nincs helye további iparfejlesztésnek még akkor sem, ha egyébként az összes követelmények legkedvezőbb találkozása állana fenn. Természetesen aligha szabad szem előtt téveszteni azt, hogy a belső fogyasztás ipar-cikkeiben állandóan emelkedik. A sorompókat tehát véglegesen és hosszantartóan lezárni hiba volna, de időleges mértéktartásra sor kerülhet. Ez is nélkülözhetetlen feltétel tehát az iparfejlesztés szempontjából.

Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az ipar a maga életterét nemcsak idehaza találhatja meg, hanem külföldön is. Passzivitásra hajló fizetési mérleggel bíró országnak — mint nekünk is — fokozott gonddal kell örködnie azon, hogy aktív tételek álljanak rendelkezésére. Magyarország fizetési mérlegének nehezen kiküzdött és legértékesebb aktív tétele a kereskedelmi mérleg feleslege. Ezt a jövőben is csak fokozott kivitellel biztosíthatjuk. Kivitelnkben egyre növekszik az ipar jelentősége, de még mindig nem tölti be azt a szerepet, amelyre hivatott. A védetség kellemes időszakában az ipar megelégedett a belső fogyasztás ellátásával, ami könnyebb elhelyezést és kedvezőbb árat jelentett. Újabban merészkedik csak ki távolabbi külföldre és e kísérletei sikerrel járnak. A gyáripar kiviteli munkájának ütemét gyorsítani kell, az eredmények nem elegendők. Külföldön gyakorta vannak iparok, amelyek úgyszólván csak kivitellel dolgoznak. A magyar ipari termelés és ipari kivitel aránya nem üti meg azt a mértéket, amit a fejlett ipari országoknál látunk, a helyzetet tehát meg kell javítani. A növekvő kivitel gyáriparunknak kárpótlást adhat azért a veszteségért, amit a belföldi piacon szenvedne az esetleg tágabb keretű ipari behozattal kapcsolatban. Az iparfejlesztés feltételei sorában a kivitelen való részvétel szempontjának a szerepeltetése nélkülözhetetlen.

Az iparfejlesztés új feltételei új eszközöket is igényelnek. Anélkül, hogy ezekre részletesebben kitérnénk, meg kell említenünk, hogy felvetődik az eddigi vámvédelmi rendszer némi módosításának a gondolata. Ez a módosítás nem vonatkozik vámvédelmünk mértékére, mert a magyar iparpolitika itt is megőrizte mindig a mértékletességét. Nem alkalmazott túlzott tételeket és nemhogy túl nem haladja, hanem el sem éri a nyugati országok vámvédelmének színvonalát. A módosításra nem is annyira itt, mint inkább a vámpolitika felépítésében van szükség. Át lehetne térni — kezdetben kísérletképpen — a súlyvámok rendszeréről az értékvámok alkalmazására. Ez esetben a bel-

földi áralakulás is jobban alkalmazkodnék a külföldi árszínvonalhoz. A súlyvámok rendszere nem szociális, mert egyazon vámtételen belül az olcsóbb minőségű áru ugyanannyi terhet visel, mint a jobb minőségű. Az esetben pedig, ha az árak olcsóbbodnak, akkor a változatlan vám súlyosabban terheli az árut, mint ha drágulás következik be. Annak idején azért alkalmaztatott a súlyvámok rendszere, mert az értékbevallásra nem volt kellő ellenőrzés. Ez a nehézség megszűnt akkor, mikor a behozatal irányítására került a sor. Aligha lehetne akadálya tehát az egyszerűbb rendszerre való áttérésnek. Kísérlettel lehetne kezdeni és az iparnak a mezőgazdasággal egyetértve kellene megállapítani, melyek azok az árak, amelyeknél a módszert első ízben alkalmazni lehet.

Az új iparpolitikának az árelőírás amúgyis egyik leghatékonyabb eszköze. Ez a munka csak akkor lehet valóban eredményes, ha nem egyedül a haszon lefaragására, mechanikus árpreselésre törekszik, hanem az olcsóbb termelést is lehetővé teszi. Az árképző elemek közül a munkabér, személyzeti fizetés kérdéseivel már foglalkoztunk, hangsúlyozva, hogy itt — különösen a munkabérnél — nem mérséklésre, hanem átcsoportosításra van szükség. A nyersanyagok áránál már szerepe lehet az árpolitikának részben az árszámítási elvek megszabásával, részben egyéb olcsóbbító törekvések támogatásával, amire bőven van lehetőség. Az egyéb költségtételeknél pedig egyenesen támogatnia kell az ipart, hogy mérsékeltesse azokat a belső vám-, fogyasztási-, adó-, illeték-, fuvar- és egyéb terhek, amelyek a külföld hasonló terheinél esetleg magasabbak és amelyek az áralakítást kényesítő szükségszerűséggel döntően befolyásolják.

Végül újlag hangsúlyozzuk, hogy a további iparfejlesztés feltételeiről lévén szó, ezt még látszólag sem szeretnők összekapcsolni a gyáripár jelenlegi állagának a megbontására irányuló törekvéssel. Nehéz körülmények között született meg a magyar gyáripár és viszontagságok közepette fejlődött. Az elért eredményeket — ezek igen komolyak — veszélyeztetni nem szabad és meggyőződésünk, hogy erre nem is kerülhet a sor. A lebontás lehetőségeit csak mint végső szükségességet vizsgálhatjuk, de semmi esetre sem azzal a szándékkal, hogy ez bekövetkezzék. Meg kell őriznünk a magyar gyáripár kiépített pozícióit és legfeljebb arra gondolhatunk, hogy „a kevésbé életkép esteknek minősített iparágak továbbfejlesztésére csak akkor kerüljön a sor, ha egyéb területeken már nincs lehetőség. A behozatalnak ez iparágakban való lehetővé tétele sem jelenthet korlátlan térnyitást. Inkább azt jelenti, hogy a belső fogyasztás további emelkedésének egy hányadát ezekben az iparágakban nem újabb gyárak létesítésével, hanem behozatallal elégítik ki. Mindezt persze csak abban az esetben, ha a behozatalra kivitelünk érdekében feltétlenül szükség van. Alaposan megvizsgálva a helyzetet tehát megállapítható, hogy a magyar gyáripár további fejlődésének lehetőségei adva vannak és az ipartámogatás új feltételei nem ennek megakasztását, hanem nemzetgazdasági szempontból szükséges irányítását jelentik.

KECSŐ ISTVÁN